

С. Тарнавський

**ЛЮТНЕВА МУЗИКА ДЖОНА ДОУЛЕНДА У ВИКОНАВСЬКИХ ВЕРСІЯХ
СУЧАСНИХ ГІТАРИСТІВ**

S. Tarnavskyi

**LUTE MUSIC OF JOHN DOWLAND IN THE PERFORMANCE VERSIONS
OF MODERN GUITARISTS**

На сучасному етапі культурного розвитку, у контексті інтенсифікації пошуків засобів інтонаційно-художнього висловлювання актуалізується пильна увага до мистецького досвіду й питань інтерпретації музичної спадщини попередніх епох. Свідченням упровадження ідеї збереження духовно-аксіологічних зв'язків із художнім надбанням минулого, посилення інтеграції традицій історичного та сучасного виконавства є звернення митців у гітарній сфері до музичної творчості Джона Доуленда — одного з найвидатніших англійських композиторів і лютністів кінця XVI — початку XVII ст.

Відродження лютневої спадщини Дж. Доуленда в сучасному гітарному виконавстві є важливим кроком щодо осмислення засад європейського інструменталізму та даниною поваги до постаті великого майстра, художня творчість якого містить сенсову наповненість, раціональність мислення та демонструє риторичну виразність, властиву музиці XVII ст. Гармонійний баланс між емоційною стриманістю та експресією інтонаційного висловлювання, конструктивною логікою форми та імпровізаційною свободою, закладений у творах англійського композитора, робить його музику спорідненою до естетичних уявлень сучасного виконавця й слухача.

Масштабна за обсягом і глибока за образно-художнім змістом композиторська спадщина Дж. Доуленда, передусім лютнева, є знаковою для англійської та, загалом, європейської музичної культури. Доробок автора охоплює понад 70 інструментальних (фантазія, річеркар, жанри танцювальної музики, зокрема павана, гальярди тощо) та близько 80 пісенних (*airs*) творів для голосу з лютнею, що стали вершинними в еволюції жанру й визначили розвиток європейської камерної музики початку XVII ст.

Стиль творчості Дж. Доуленда, сформований на перетині епох Відродження та Бароко, який увібрав традиції різних національних композиторських шкіл (англійської, франко-фламандської, італійської), ґрунтується на принципах модально-ладової звукоорганізації та раннебарокового поліфонічного мислення. Написані у французькій табулатурі, лютневі твори майстра містять складну контрапунктичну техніку, майстерність імітаційного розвитку і принципи варіювання тематичного матеріалу.

Починаючи із середини XX ст. лютнева музика Джона Доуленда стає невіддільною складовою репертуару класичних гітаристів. Значний внесок у її відродження і впровадження в концертну практику зробив відомий іспанський музикант й аранжувальник Андрес Сеговія, який одним із перших почав системно виконувати твори англійського митця на класичній гітарі, та здійснювати художні перекладення лютневих композицій для цього інструмента. Гітарні версії А. Сеговія поєднують високу технічну майстерність із глибоким відчуттям авторського стилю

оригіналу, завдяки чому музика Дж. Доуланда отримала нове життя в численних інтерпретаціях.

Сучасні виконавці (Джон Вільямс, Девід Рассел, Майкл Баттен та ін.) пропонують різні підходи до гітарного відтворення музики англійського композитора, трактування фактури його лютневих композицій. У цьому контексті, одні виконавці зберігають поліфонічну прозорість і стриману динаміку. Інші — підкреслюють співучість і темброву насиченість гітари, надаючи старовинній музиці нової художньо-сміслової і фонічної якості та демонструючи прагнення досягти оптимального балансу між автентичністю та художньою свободою в озвученні авторського тексту. Так, у виконанні Д. Рассела відчутне тяжіння до співочої кантилени, тоді як М. Баттен зосереджується на історичній достовірності у відтворенні табулатурних особливостей і агогіки інтонаційно-семантичного першоджерела.

Складним завданням для сучасного гітариста є досягнення гнучкості й пластичності в переданні лінійності голосоведіння лютневого оригіналу на інструменті іншої будови, строю і тембрових властивостей, утілення поліфонічної фактури, притаманної творам композитора. Саме у вирішенні цієї проблеми виявляється індивідуальність кожного виконавця-інтерпретатора.

Твори Дж. Доуланда посідають значне місце у виконавській практиці провідних українських гітаристів, серед яких Марко Топчий, Володимир Доценко, Іван Євтушенко. Перекладення лютневих творів композитора активно впроваджуються в педагогічному процесі вітчизняних мистецько-освітніх закладів, сприяючи розвитку поліфонічного мислення, кантиленності звучання, уваги до артикуляційної деталізації.

Отже, лютнева спадщина Джона Доуланда, презентована у творчих версіях сучасних гітаристів, демонструє культуротворчий потенціал, широту мистецько-стильової взаємодії історичного досвіду та актуального виконавського мислення, постає простором продуктивного діалогу з традицією, у якому виконавець вибудовує переконливу інтерпретаційну позицію. Це засвідчує, що музика Джона Доуланда, представлена в сучасній концертно-виконавській та педагогічній практиці, підтверджує безперервність європейської інструментальної традиції та її здатність до її художньої модернізації.

Виважене інтерпретаційне осмислення та темброве оновлення лютневої спадщини в гітарному фонічному забарвленні сприяє розвитку інтонаційно-стильового мислення, поглибленню естетичних критеріїв сценічного прочитання й розкриває гітару як інструмент тонкого історико-стилістичного вислову, де минуле й сучасність поєднуються в єдиному інтонаційно-художньому континуумі.

Г. Ясько

ВИМІРИ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Н. МЕЛЬНИК

Н. Yasko

DIMENSIONS OF ARTISTIC ACTIVITY OF N. MELNYK

Українське народно-академічне мистецтво, що є невіддільним і значущим сегментом української національної музичної культури, нині перебуває в стані активного пошуку нових форм висловлювання, засобів виразності та шляхів розширення